

Asia: VN/31178/2023

Kansallinen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelma

Lausunnonantajan lausunto

Tieliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Ohjelmassa esitetty infran ja markkinan kuvaus esittää hyvin kansallisen nykytilan. Esitetyt kehystoimenpiteet vievät vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraa toivottuun suuntaan ja edistävät myös Vantaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteita. Ilmastonäkökulmasta on tärkeää vähentää liikkumisen ja logistiikan kasvihuonekaasupäästöjä. Vaihtoehtoisten käyttövoimien yleistymisen voi vähentää liikenteestä aiheutuvia ilmanlaatu- ja meluhaittoja erityisesti tiiviisti rakennetuilla alueilla ja vilkkaiden väylien varressa.

Kunnille haasteita asettaa etenkin kerrostaloalueiden kotilataamisen toteutuminen. Taloyhtiöille jaettavaa tukea olisi syytä tarjota jatkossakin jopa laajennettuna siten, että se kattaisi myös katuinfran parantamiseen liittyviä toimenpiteitä. Kunnat voivat pysäköintipolitiikassaan vaatia etenkin uudisrakentamiselta veloitteita laajemmin kotilatauksen järjestämistä, mikäli näkevät sen edukseen. Latauskatujen toteuttaminen ja asutusalueiden yhteydessä sijaitseville yleisille pysäköintialueille latauksen järjestäminen ilman vahvaa subventointia ei toistaiseksi ole riittävän houkuttelevaa kovinkaan monessa paikassa.

Vedyn jakelun osalta tankkausasemia tulisi keskittää sinne, missä vetyä on mahdollisuus tuottaa. Tämä tarkoittaa käytännössä suuria aurinko- tai tuulienergiapuistoja, jotta valmistamisen hiilijalanjälki saadaan minimoitua. Kuntien omistamilla alueilla tästä voi aiheutua tilaongelma. Tankkausasemien toteutuminen vaatii nykytilassa vahvaa taloudellista tukea, jonka kautta voitaisiin päästä tiukentamaan myös jakeluvuoroitusta. Markkinaa tulee kuitenkin seurata kriittisesti turhien ja ennenaikaisten suurien investointien välttämiseksi. Tällä hetkellä vety ei liikenteen käyttövoimana ole se kaikkein kiireisin priorisoitava.

Tieliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Ohjelman tavoitteista keskeisimpiä ovat sähkölatauksen EU-asetusta korkeamman tason tavoittelu, hitaan sähkölatauksen tarkoituksenmukainen kehitys, sekä raskaan liikenteen asetusvelvoitteiden täyttäminen ja sähkölataamisen kehityksen mahdollistaminen. Toimenpiteet tukien hakemisesta EU:lta ja ohjaamisesta raskaalle liikenteelle sekä kaluston uusiutumiseen vaikuttavat asianmukaisilta. Kotilatausinfra ja yksityisen latausinfra tukien uudelleen käynnistäminen on perusteltua etenkin harvemmin liikennöidyllä alueella.

Sähkön osalta rohkea suuremman antotehon tavoittelu on perusteltua. Raskaan liikenteen sähköistymisen osalta vastuun tulisi jakautua eri toimijoiden kesken tasaisesti siten, että jokaiselle osapuolelle jaetaan kehystoimenpiteitä kannustavasti, jopa ilman velvoitteita. Tämä tarkoittaa tukien jatkumista valtion suunnalta investointeja varten niin kaluston kuin infrastruktuurin osalta. Kuntien rooli on jatkossakin infrastruktuurin rakentamisen mahdollistava. Vaihtoehtoisen käyttövoiman jakelun järjestämisen motiivina voi olla alueen houkuttelevuuden ja elinvoiman lisääminen.

Jakeluverkon rakentamisen tulee palvella kaikkia osapuolia ja toimijoita. Hyödyt eri osapuolille tulee tuoda vahvasti esiin. Toimijoiden välisiä yhteistyöryhmiä tulisi suosia ja niihin osallistumiseen tulisi velvoittaa. Asetettujen tavoitteiden mukaisesti jakeluinfra kehittyminen ja yhteistyöryhmien perustamisen tulisi tapahtua markkinalähtöisesti. Kuntien ja kaupunkien alueella kehittymisen mahdollistaa onnistunut ja laajenevan jakeluverkon mahdollistava maankäyttö, johon edelleen toimiva liikennejärjestelmäsuunnitelma voidaan kytkeä. Nykytilassa sopivia alueita ei joko löydy tai ne ehditään lyhyellä aikavälillä varata muuhun käyttöön. Lisäksi vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (esimerkiksi vedyn tankkausasemien sijoittelussa) tulee huomioida turvallisuusnäkökulmasta aiheutuvat rajoitukset ja yhteensovittamien ympäröivän ja suunnitellun maankäytön kanssa.

Fossiilisia polttoaineita käyttävät ajoneuvot vaativat aikanaan tiheän jakeluverkon yleistyttyään 1900-luvulla, sillä toimintasäteet olivat lyhyet. Vastaava murros on nyt edessä vaihtoehtoisten polttoaineiden kanssa, kunnes pitkällä aikavälillä toimintasäteet pitenevät. Jo osittain purettua huoltoasemaverkostoa voidaan ohjaavilla toimenpiteillä, yksityisen latausinfra tukemisella ja alueellisilla yhteistyöryhmillä muuntaa moderniksi liikenneasemaverkostoksi, joka tarjoaa kattavasti vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelua. Kuntien alueella tämä näkyy erityisesti kaavoitus- ja maankäytön suunnittelukysymyksenä.

Valtakunnallisesti kattavan jakeluverkoston toteutuminen voi edistää etenkin henkilöajoneuvokannan uudistumista jopa vahvemmin kuin alueelliset toimenpiteet. Pääkaupunkiseudulla paikallinen sähkölatausverkosto alkaa olla riittävällä tasolla. Vaihtoehtoista käyttövoimaa hyödyntävällä ajoneuvolla tulee kuitenkin päästä liikkumaan myös ulos sen arjiselta käyttöalueelta. Kansallisella tasolla ajoneuvon omistamiselle on usein perusteena se, että ajoneuvoa tarvitaan satunnaisesti pitkälle matkalle esimerkiksi lomakaudella. Ajoneuvokanta ei uusiudu isossa mittakaavassa, mikäli vaihtoehtoista käyttövoimaa käyttävien ajoneuvojen matkanteko pidemmillä etäisyyksillä on olennaisesti vaikeampaa. Tukea tulisi siis keskittää etenkin harvaan asutulle alueelle, jotta ajoneuvokannan uusiutumista estäviä tekijöitä voidaan karsia. Syrjäisten seutujen jakeluverkon

toteutuminen lienee seuraava edistävä askel myös suurissa kaupungeissa rekisteröityjen ajoneuvojen käyttövoiman kehityksessä.

Rautatieliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Sähkö on vakiinnuttanut asemansa rautatieliikenteessä, kuten ohjelmassa on esitetty. Vantaa kannattaa dieselkäyttöisten vetureiden ja kiskobussien akkukäyttöisyyden edistämistä ja/tai kaasukonvertointia etenkin siellä missä se on kustannustehokas ratkaisu rataosuuksien sähköistämisen sijaan.

Rautatieliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Keskeisimpiä tavoitteita ja toimenpiteitä ovat sähkövetoisuuden lisääminen entisestään joko sähköistettyä rataverkkoa rakentamalla tai akkukäyttöisyyttä lisäämällä. Määritellyt tavoitteet ja toimenpiteet ovat perusteltuja ja asianmukaisia.

Lentoliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Lentoliikenteen osalta on pitkällä tähtäimellä varauduttava vedyn ja sähkön sujuvaan jakeluun etenkin Helsinki-Vantaan lentoasemalla. Lyhyellä aikavälillä fossiiliset polttoaineet korvataan todennäköisesti biopolttoaineilla, joiden jakelu ei merkittävästi eroa fossiilisista polttoaineista.

Lentoliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Lentoliikenteen keskeisin tavoite on sähkön ja kestävien polttoaineiden jakeluinfran kehittyminen Suomen lentoasemilla EU-asetusten mukaisesti. Toimenpiteet sisältävät varautuvan suunnittelutyön lisäksi poliittista varautumista vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelun tukemiseksi. Kokeilu ja innovaatiotoimien rahoittaminen EU:n kautta on tehokas ja järkevä ratkaisu.

Lentoliikenteen sähköistyminen koko Helsinki-Vantaan liikenteen osalta vaatii massiivista varautumista koneiden lataamista varten. Tilaa tarvitaan uusille muuntamoille, jännitelinjaille, energiavarastoille ja mahdollisesti jopa omalle sähköntuotantolaitokselle. Varautuminen tulee aloittaa hyvissä ajoin sekä kaupungin, valtion että sähkönsiirtoyhtiön toimesta.

Lentoliikenteen osalta käyttövoiman muutos vetyyn voisi myös edellyttää maankäytöllisiä tarkasteluja, kun huomioidaan vedyn kuljetuksiin ja mahdolliseen tuotantoon liittyvät riskit, Helsinki-Vantaan lentoaseman operaatiomäärien edellyttämät määrät sekä lentoaseman sijainti keskellä Vantaan kaupunkia. Tähän liittyvä teknologinen kehitys on kuitenkin vielä kesken, joten siihen liittyy paljon epävarmuuksia.

Meri- ja sisävesiliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Ei lausuttavaa.

Meri- ja sisävesiliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Ei lausuttavaa.

Muita huomioita ohjelmasta:

Ei muita huomioita.

Isotalus Birgit
Vantaan kaupunki/sihteeristö